

OBSAH

SKRATKY	10
ÚVOD	11
I. ÚVOD DO PRÁVNEHO POSTAVENIA GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI	15
1.1 Terminológia a všeobecný výklad používaných pojmov	15
1.2 Vzťah štátu a cirkvi a jeho právna reflexia	17
1.2.1 Koexistencia štátu a cirkvi a jej teoretické modely	19
1.2.2 Vzťah všeobecne záväzných právnych predpisov a vnútorných predpisov cirkvi a náboženských spoločností a zásada autonómie cirkvi a náboženských spoločností	28
1.3 Postavenie gréckokatolíckej cirkvi od najstarších čias po rok 1918	35
1.3.1 Cyrilo-metodské dedičstvo a byzantský obrad	36
1.3.2 Inštitucionalizácia gréckokatolíckej cirkvi – Užhorodská únia	37
1.3.3 Mukačevská eparchia a jej rozdelenie	41
1.3.4 Prešovská eparchia	43
1.3.5 Konfesné právo v poslednom storočí Rakúsko-Uhorska	44
II. POSTAVENIE GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI V ROKOCH 1918 – 1938	46
2.1 Faktické postavenie gréckokatolíckej cirkvi v rokoch 1918 – 1938	46
2.2 Právne postavenie gréckokatolíckej cirkvi v rokoch 1918 – 1938	47
2.2.1 Ústavné, správne a občianske právo	48
2.2.1.1 Ústava ČSR	48
2.2.1.2 Hospodárske zabezpečenie činnosti gréckokatolíckej cirkvi	50
2.2.1.3 Výučba náboženstva	51
2.2.1.4 Medzikonfesný zákon a branná povinnosť	51
2.2.1.5 Forma uzavierania manželstva	53
2.2.2 Trestné právo	53
2.3 Spor medzi Svätou stolicou a novovzniknutým Československom o vrchné patronátne práva	53
2.4 Zahraničnopolitické a vnútroštátne aktivity vo vzťahu ku katolíckej cirkvi ako celku	55

2.5	Modus vivendi – rokovania, uzavretie a charakter dohody	57
2.5.1	Právna povaha Modu vivendi	60
2.6	Modus vivendi – následná realizácia dohody	63
2.7	Vzťah štátu a gréckokatolíckej cirkvi v rokoch 1918 – 1938	67
III.	POSTAVENIE GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI	
	V ROKOCH 1939 – 1945	69
3.1	Faktické postavenie gréckokatolíckej cirkvi v rokoch 1939 – 1945	69
3.2	Cirkevná územná správa	71
3.3	Právne postavenie gréckokatolíckej cirkvi v rokoch 1939 – 1945	72
3.3.1	Ústavné, správne a občianske právo	72
3.3.1.1	Ústava z 21. júla 1939	72
3.3.1.2	Cirkevné školstvo a výučba náboženstva	73
3.3.1.3	Manželské právo	74
3.3.1.4	Pozemková reforma	74
3.3.2	Legislatívna činnosť Slovenskej národnej rady	74
3.4	Vzťah štátu a gréckokatolíckej cirkvi v rokoch 1939 – 1945	75
IV.	POSTAVENIE GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI	
	DO ROKU 1989	77
4.1	Faktické postavenie gréckokatolíckej cirkvi v rokoch 1946 – 1948	77
4.2	Cirkevná územná správa	78
4.3	Otázka pozemkového vlastníctva	78
4.4	Otázka exkomunikácie	82
4.5	Právne postavenie gréckokatolíckej cirkvi do roku 1989	84
4.5.1	Ústavné, správne a občianske právo	84
4.5.1.1	Ústava 9. mája 1948	84
4.5.1.2	Ústava Československej socialistickej republiky	85
4.5.1.3	Cirkevné zákony	85
4.5.1.4	Právna úprava vnútornej správy – zákon č. 268/1949 Zb. o matrikách	92
4.5.1.5	Právna úprava cirkevných a náboženských zhromaždení	92
4.5.1.6	Právny charakter postavenia duchovných a právny charakter cirkevného majetku	93
4.5.1.7	Činnosť rehoľných rádov a kongregácií	95
4.5.1.8	Evidencia príslušnosti k cirkvám a náboženským spoločnostiam	96
4.5.1.9	Výučba náboženstva	97
4.5.1.10	Otázka štátneho súhlasu	97
4.5.1.11	Výnos SÚC č. 20285/51 – II.	98
4.5.2	Trestné právo	98

4.5.2.1	Zákon č. 231/1948 Sb. z. a n. na ochranu ľudovodemokratickej republiky	98
4.5.2.2	Zákon č. 86/1950 Sb. Trestný zákon	98
4.5.2.3	Zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon	99
4.5.3	Rodinné právo	100
4.5.3.1	Zákon č. 265/1949 Zb. o rodinnom práve	100
4.6	Zrušenie gréckokatolíckej cirkvi	100
4.6.1	Faktické postavenie gréckokatolíckej cirkvi v rokoch 1948 – 1950 ..	100
4.6.2	Prešovský sobor	106
4.6.3	Problematika zrušenia gréckokatolíckej cirkvi z pohľadu platného práva ad extra /všeobecne záväzného práva/	107
4.6.4	Problematika zrušenia gréckokatolíckej cirkvi z pohľadu platného práva ad intra /kánonického práva/	109
4.6.5	Faktické následky akcie „P“	110
4.6.6	Právne následky akcie „P“ – úprava vlastníckych vzťahov k nehnuteľnému majetku „bývalej gréckokatolíckej cirkvi“	111
4.6.7	Opatrenia orgánov štátnej správy v majetkových a iných otázkach „bývalej gréckokatolíckej cirkvi“	113
4.7	Monsterproces s biskupom Gojdičom	114
4.8	Postavenie gréckokatolíckej cirkvi vo vybraných krajinách strednej a východnej Európy	115
4.9	Legalizácia činnosti gréckokatolíckej cirkvi	117
4.9.1	Zahraničnopolitický kontext	117
4.9.2	Vnútropolitický kontext	119
4.9.3	Legalizácia gréckokatolíckej cirkvi	120
4.10	Vlastnícke právo a užívanie sakrálnych objektov oboch cirkví v rokoch 1968 – 1989	122
4.11	Cirkevná územná správa	123
4.12	Vzťah štátu a gréckokatolíckej cirkvi do roku 1989	124
V.	POSTAVENIE GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI PO ROKU 1990	126
5.1	Faktické postavenie gréckokatolíckej cirkvi po roku 1990	126
5.2	Cirkevná územná správa	126
5.3	Právne postavenie gréckokatolíckej cirkvi po roku 1990	127
5.3.1	Ústavné, správne a občianske právo	128
5.3.1.1	Listina základných práv a slobôd	128
5.3.1.2	Ústava Slovenskej republiky	129
5.3.1.3	Zmena základných predpisov konfesného práva po roku 1990	130
5.3.1.4	Otázka reštitúcií cirkevného majetku a financovania činnosti cirkví a náboženských spoločností	131
5.3.1.5	Zhromažďovacie právo	136
5.3.1.6	Právny charakter cirkví a náboženských spoločností	136

5.3.1.7	Cirkevné školstvo a vzdelávanie	141
5.3.2	Trestné právo	143
5.3.3	Rodinné právo	144
5.3.4	Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou ...	145
5.3.5	Vzťah štátu a gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v súčasnosti	151
5.3.6	Právne postavenie gréckokatolíckej cirkvi v zmysle jej vnútorných predpisov. Zákonník východných katolíckych cirkví (CCEO)	154
VI.	USPORIADANIE MAJETKOVÝCH VZŤAHOV MEDZI GRÉCKOKATOLÍCKOU A PRAVOSLÁVNOU CIRKVOU	156
6.1	Majetkové vzťahy gréckokatolíckej cirkvi a pravoslávnej cirkvi všeobecne	156
6.2	Zákonné opatrenie č. 211/1990 Zb. o usporiadaní majetkových vzťahov medzi gréckokatolíckou a pravoslávnu cirkvou	157
6.3	Realizácia zákonného opatrenia č. 211/1990 Zb.	159
6.3.1	Ustanovenie vládneho splnomocnenca	160
6.3.2	Námietky cirkví a činnosť splnomocnenca vlády	160
6.3.3	Procesný postup uplatňovaný splnomocnencom vlády v konkrétnych prípadoch	161
6.3.4	Právne problémy súvisiace so sťažnou vymožitelnosťou rozhodnutí splnomocnenca vlády	164
6.4	Usporiadanie majetkových vzťahov medzi dotknutými cirkvami dosiahnuté mimo rámca rozhodnutí splnomocnenca vlády	166
6.4.1	Vylúčenie aplikácie zákonného opatrenia č. 211/1990 Zb.	166
6.4.2	Kroky štátu a dotknutých cirkví smerujúce k dosiahnutiu definitívneho riešenia – dohode	166
6.4.3	Dohoda z 5. mája 1992	167
6.4.3.1	Dodatok k prvej dohode	168
6.4.4	Dohoda z 18. februára 1993	169
6.5	Prehľad riešení v súvislosti so zákonným opatrením Predsedníctva SNR č. 211/1990 Zb. s opisom ich základných atribútov	170
6.6	Definitívne riešenia – rámcová dohoda z roku 1995 a tzv. veľká dohoda z roku 2000	172
6.6.1	Rámcová dohoda z roku 1995	172
6.6.2	Veľká dohoda z roku 2000	172
6.7	Situácia v krajinách východnej Európy, v ktorých došlo k majetkovým sporom medzi gréckokatolíckou a pravoslávnu cirkvou	173

VII.	MEDZINÁRODNOPRÁVNA ÚPRAVA A ÚSTAVNÉ GARANCIE SLOBODY MYSLENIA, SVEDOMIA A NÁBOŽENSTVA	174
7.1	Reflexia slobody myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery v dokumentoch medzinárodnoprávnej povahy	177
7.1.1	Všeobecná deklarácia ľudských práv	177
7.1.2	Deklarácia o odstránení všetkých foriem neznašanlivosti a diskriminácie, zakladajúcich sa na náboženstve a na viere	178
7.1.3	Záverečný akt Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe	180
7.1.4	Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach	181
7.1.5	Európsky dohovor o ľudských právach a základných slobodách	186
7.1.6	Aplikácia medzinárodných zmlúv upravujúcich slobodu myslenia, svedomia a náboženstva v práve Slovenskej republiky	188
7.2	Sloboda myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery v bývalej ČSR/ČSSR	189
7.3	Sloboda myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery v Ústave Slovenskej republiky	191
ZÁVER		194
RESUMÉ		204
Zoznam prameňov a použitej literatúry		205
PRÍLOHY		215